

Maahanmuuttajataustaiset tytöt ja vastavuoroisen ohjaussuhteen rakentaminen

Maahanmuuttajatyöt, jotka toteuttavat unelmansa – Miten voimme tukea toisiamme? HY 28.09.18

YTT, KM Anne-Mari Souto Yliopistonlehtori, opinto- ja uraohjaus, ohjauksen koulutus

Sinä sopisit hoitajaksi

Jos on yhdeksikön keskiarvo ja siniset silmät, kukaan ei kyseenalaista akateemisia haaveita. Toisin on, jos sattuu käyttämään huivia.

KOTIMAA 05.01.2018 06:00
TEKSTI TERHI HAUTAMÄKI KUVAT SAMI PERTILÄ

Khadan Ahmed rohkaisee maahanmuuttajataustaisia nuoria opiskelemaan.

Kun puhutaan maahanmuuttajatyttöistä..

- Pelataan paljon olettamuksilla ja kohuilla..
- On aitoja huolia ja pelkoja, mutta toisaalta myös liioittelua
 - Ei kohdata tyttöjä tyttöinä, vaan uskonnon, perheen tai (muslimi)miesten vallankäytön kohteina – *käytännössä keskustelua usein käydään "muslimityttö"-kategorian kautta, muut jätetään rauhaan/ yksinään ongelmiensa kanssa?*
 - Tähän törmää paitsi arjessa, etenkin myös mediassa
- Maahanmuuttajatyttöistä keskusteltaessa puhutaan usein muustakin: naiset asemoidaan kulttuurisen puhtauden puolustajiksi – tätä tehdään usein säädyllisyyden/ seksuaalisuuden kontrolloinnin kautta (kulttuurisesti väärinkäyttäytyviä naisia esimerkiksi huoritellaan helposti)
- Usein äänessä muut kuin tytöt itse! -> vastavuoroisuus ohjauksessa mahdollistaa tyttöjen oman äänen kuulemisen!

Merkonomi, lähihoitaja, autoala, lähihoitaja, matkailuala, kielipainotteinen lukio, autoala, nuoriso-ohjaaja, datanomi, merkonomi, sähköasentaja, laborantti, lähihoitaja, matkailuala, kielipainotteinen lukio.

- Tutkimieni nuorten koulutuslavalintoja voi yhtäältä kuvailla moninaisiksi, toisaalta niissä toistuu tiettyjä ammattialoja ja koulutusmuotoja.
- Tämä **toistuvuus nuorten valinnoissa** pysäytti minut tarkastelemaan etnisyyden merkityksiä nuorten koulutusvalintojen rakentumisessa ja mahdollisessa rajautumisessa.
- Työmarkkinoilla näitä ilmiöitä on tarkasteltu jo jonkin aikaa ja tutkimukset osoittavatkin, että maahanmuuttajataustaiset työntekijät näyttävät olevan ylliedustettuina tietyillä ammattialoilla (esim. Anderson 2010; Forsander 2013). Tutkimuskielessä tästä ilmiöstä käytetään nimitystä työmarkkinoiden etninen lohkoutuminen.
 - Esim. työvoimapolitiittinen koulutus ohjaa maahanmuuttajia kouluttautumaan hyvinkin valikoituville aloille
- *Millaisena valinnan avaruutena ja kirjona toisen asteen koulutusvaihtoehdot näyttäytyvät niille, jotka ovat itse tai joiden vanhemmista vähintään toinen on syntynyt Suomen rajojen ulkopuolella ja jotka ovat saaneet suomalaisen peruskoulutodistuksen kantasuomalaisten vertaistensa tavoin?*

- Tutkimuksessani olen kiinnostunut yhtäältä siitä, millaisia merkityksiä **etnisyys ja rasismi saavat nuorten koulutuspolkujen muotoutumisessa**, ja toisaalta siitä, miten **opinto-ohjaajat tunnistavat ja tarvittaessa myös kyseenalaistavat näitä merkityksiä uraohjauksessa**.
- Tutkimuksessani peilaan nuorten (31) ja ohjaajien (16) haastatteluita keskenään.

Tilaus vastavuoroisuudelle!

Vaikeneminen ja katkoksellisuus ohjauksessa

Monikulttuurisessa ohjauksessa keskitytty liiaksi kulttuurisen erilaisuuden kohtaamiseen ja kielen merkityksiin?

Tyttöjen kohdalla perhe nähdään useimmiten ongelmana.

Uskallan puhua vain sen, mitä minulta odotetaan..

Paljon merkityksellistä jää sanomatta – perheestä, rasismista, itselle tärkeistä asioista ja vahvuuksista, unelmista, transnationaalisista suhteista..

Katkoksen takana

- Tyttöjen perheen näkeminen ongelmana
- Tyttöjä uhriuttava-puhe (voimattomia, riippuvaisia, passiivisia objekteja, pikemminkin hoivaajia kuin osajia)
- Vaikeneminen rasismista
 - *Halutaanko nähdä enemmän omia oletettuja pelkoja kuin tyttöjen oikeita kokemuksia ja pelkoja?*
- Suomalaiskeskeisyys (ethnosenttirisuus)
- Kannattelevuuden rajautuneisuus ohjauksessa – kohtaamisen kapeus
 - Ongelmanratkaisukeskeisyys ohjauksessa liian painottunutta
- Valintojen perusteluita ja niiden toistuvuutta rakentavia tekijöitä ei tunnisteta

”Enhän mie voi miettiä mitä minä haluan, vaan minne mie pääsen”

- Yleisesti nuorten toiveista:
 - lukio oli monen nuoren toivekohde, mutta vain harvalle se näytti olevan realistista – niin suomenkielen taidon kuin koulumenestyksenkin näkökulmasta.
 - monesti yhtenä perheen muuttosyynä ollut mahdollisuus lasten hyvään koulutukseen -> voida luoda paineita lapselle

Valinnan horisontti avautuu maahanmuuttajataustaiselle nuorelle erilaisena – riippuen muun muassa:

- nuoren koulumenestyksestä, oppimisvalmiuksista
- suomalaisen koulutusjärjestelmän tuntemuksesta
- Suomessa vietetystä ajasta & suomenkielen ja kulttuurin hallinnasta,
- vanhempien taustakoulutuksesta, perheen tilanteesta,
- **suomalaisten verkostojen ja sosiaalisten suhteiden laadusta & harrastuneisuudesta,**
- koulun sosiaalisesti integroivista toimenpiteistä, koulutusjärjestelmän tuntemisesta ja maahanmuuttajille erikseen suunnatusta opinto-ohjauksesta puhumattakaan.
- vasta murrosiässä Suomeen muuttaneiden nuorten olevan erityisen vaikeassa tilanteessa jatkokouluttautumisen kannalta; heille kielikokeiden läpäisy ja sisäänpääsy toisen asteen koulutukseen näyttäytyi useimmiten erityisen haastavana.

Etnisyydestä..

- Huomion kohteena ne etnisyyteen liittyvät tekijät, jotka näyttävät rakentavan tiettyä toistuvuutta nuorten valinnoissa.
- Näistä tekijöistä osa kytkeytyy siihen,
 - että nuori itse mieltää itsensä etnisesti tietynlaiseksi,
 - osa taas siihen, että hänet määritetään ulkopuolelta etnisesti tietynlaiseksi – useimmiten suomalaisuudesta poikkeavaksi (somalialaiseksi/ ulkomaalaiseksi/ maahanmuuttajaksi) (Brubaker 2013).
 - **HUOM: etnisyyks ei itsessään ja yksistään selitä nuoren valintaa ja koulutuspolun rakentumista!**

Toisaalta haastattelemieni nuoria yhdistävät seikat kertovat paikantumisesta tietynlaiseen yhteiskunnalliseen asemaan, jossa kysymykset oppilaitoksen asenneilmapiiristä, työllistymismahdollisuuksista sekä Suomessa että muualla tai huivin käyttömahdollisuudesta tulevat merkityksellisiksi ja nuorten hakukäyttäytymistä ohjaaviksi tekijöiksi.

Katse nuorten koulutusvalintoihin ja niiden perusteluihin

Kolme etnisyyteen linkittyvää merkityksellistä tekijää:

- Transnationaalisesti merkitykselliset ammattialat
- Etniselle erilaisuudelle avautuvat ammattialat
- Etnistä moninaisuutta mahdollistavat oppilaitokset ja arjen ympäristöt

Transnationaalisesti merkitykselliset ammattialat –

alavalinnat, jotka liittyivät siihen, että nuori itse mieltää itsensä etnisesti moninaiseksi/erilaiseksi

- *Mie oisin hyvä hoitoalalla, pystyy sillee samastumaan kaikkeen ja mie oon kokenu ihan sikana. Miun mielestä mie oon tosi vahva ja sit mie oon niiku ylpee et mie oon aasialainen sekä suomalainen ja mie olen selvinny ihan kauheista vuosista”.*
- *Jos opiskelisin lääkäri, pitäis ottaa hijab pois, ja on se vähän vaikee.. Ei voi ottaa. Ja jos sinä menet kauppa, sinä et voi tehdä alkoholin... et voi ottaa, etkä voi juoda, ja sekin on vaikea. Jos sinä olet ravintola, jos sinä et voi tehdä... sikaa... siis pitäis tehdä, et voi tehdä.*
 - *Esimerkkeinä: hoiva-ala, (rakennus-, sähkö- ja autoala,) matkailu- ja kaupan ala*

Transnationaalisesti merkitykselliset ammattialat – omaan etniseen taustaan liittyvät perustelut

- Koulutusvalintojen perustelussa painottui:
 - Perheen arvostus/ toive ko. ammattiin kouluttautumisesta, arvostettu ala aiemmassa kotimaassa
 - Työllistymismahdollisuus ulkomailla / vanhempien kotimaassa
 - Uskonnollinen vakaumus (sukupuolelle/ elintavoille sopiva valinta)
 - Oma kokemus erilaisuudesta/ vaikeista elämäntilanteista nähtiin antavan ko. ammateissa tarvittavia avoimuuden, ymmärtämisen, sosiaalisuuden ja erilaisuuden kohtaamiseen taitoja
 - Mahdollisuus monikieliseen työhön ja toimimiseen monikulttuurissa/ kansainvälisessä työyhteisössä (koettiin itselle läheiseksi ja merkitykselliseksi asiaksi)

Vaikka nämä pohdinnat ja perustelut näyttävät olevan nuorille useimmiten varsin merkityksellisiä, he vaikenevat niistä koulussa käytävissä ohjauskeskusteluissa

- Monikulttuurisuustaitojen (esim. kyky toimia erilaisten ihmisten kanssa) ohittaminen ohjauksessa
 - Lähinnä vain venäjän osaaminen tunnustetaan nuoren vahvuudeksi – muiden kielten (esim. arabia, ranska, thai) osaamista ei oltu lainkaan huomioitu vahvuudeksi.
 - Suomenkielen osaamisen korostaminen muiden merkityksellisten tekijöiden kustannuksella
 - Ohjauksen kiinnittyminen pääasiassa suomalaiseen yhteiskuntaan ja työmarkkinoille transnationaalisten verkostojen ja kontekstien jäädessä toissijaisiksi.
- Vaikenemisen taustalla Suomessa vallitseva ilmapiiri: maahanmuuttokriitikot usein äänekkäimpiä!
 - Nuoret eivät uskalla tuoda maahanmuuttoon tai uskonnolliseen vakaumukseen liittyviä kysymyksiä keskusteluun, kun he pelkäävät tulla leimatuksi.
 - Opot olivat kiinnittäneet huomioita pääasiassa vain suomenkielen taitoon – ”olen muutakin kuin ongelma/ lisävaiva tai heikosti suomea puhuva”
 - *Millä tavoin islam, Afrikka, Kiina tai venäläisyys jne. on esillä opetus- ja ohjausmateriaaleissanne?*
 - *Miten ohjaajina menette tyttöjä vastaan – konkreettisesti!*

Etniselle erilaisuudelle avautuvat ammattialat

Sinä sopisit hoitajaksi

Jos on yhdeksikön keskiarvo ja siniset silmät, kukaan ei kyseenalaista akateemisia haaveita. Toisin on, jos sattuu käyttämään huivia.

KOTIMAA, 05.01.2018 06:00
TEKSTI TERHI HAUTAMÄKI KUVAT SAMI PERTILÄ

Khadan Ahmed rohkaisee maahanmuuttajataustaisia nuoria opiskelemaan.

Svetlana: Eihän venäjänkielisiä muulla nähdä tarpeellisiksi ehkä kuin kaupan kassalla tai hotellissa. Et sie muualla töitä saa.

”Kyse ei ole siitä, mistä minä olen kiinnostunut, vaan missä minut helpoiten hyväksytään Suomessa”

- Tytöt perustelivat hakeutumistaan esimerkiksi lähihoitajan, nuoriso-ohjaajan tai matkailualan koulutuksiin paitsi aiemmin mainituilla henkilökohtaisilla intresseillään, myös sillä, että he odottivat tulevansa siellä todennäköisimmin hyväksytyiksi – *tietyn näköisinä/ taustaisina*.
- Nuorten koulutusalojen jaottelu erilaisuuden sietokyvyn mukaan pohjautui yhtäältä aloilla vaadittaviin ammattitaitovaatimuksiin (esim. sosiaalisuuteen, avoimuuteen), toisaalta ystävien ja tuttavien kokemuksiin oppilaitosten ilmapiiristä (joustetaanko siellä vai ei).
- Tietyille aloille hakeuduttiin myös sukulaisen esimerkin mukaan – etenkin vähän aikaa Suomessa olleet:
 - Vaikka esimerkiksi hotelli- ja ravintola-alalle hakeutuminen oli monesti mielekästä myös nuoren itsensä näkökulmasta, on samankaltaiseen yhteiskunnalliseen asemaan kategorisoidun yksilön antama esimerkki myös yksi väylä, jota kautta työmarkkinoiden etninen lohkoutuminen valuu osaksi nuorten valintoja ja heitä ohjaavia arkisia käytänteitä.

Sukupuolen näkökulmasta tilanne tyttöjen ja poikien kesken näyttäytyy osin erilaisena.

- Omassa aineistossani tyttöjen valintojen kirjo oli poikia kapeampi ja rodullistetusti ja kulttuurisesti tiukemmin kategorisoitu
 - Tytöille (somalialais-, thaitausta) etenkin hakeutuminen lähihoitajakoulutukseen (tai perheen ravintolaan) näyttäytyy valintana, joka saa ohjauksellista tukea – joskus jopa painostustakin – niin etnisen ryhmän sisä- kuin ulkopuoleltakin.
 - Venäläistaustaisten kohdalla on kaupan ja matkailualan ylikorostumisesta.
- Poikien kohdalla vastaan voi kuitenkin tulla käsitys ”suomalaisesta ammattimiehestä”, joka ei näytä helpolla avautuvan ja ottavan sisäänsä etnistä ja rodullistettua moninaisuutta. Tästä antaa viitteitä myös toisella asteella tehdyt asennemittaustulokset, jotka osoittavat ammattiin opiskelevien poikien suhtautuvan negatiivisesti monikulttuurisuuteen.

Etnistä moninaisuutta mahdollistavat oppilaitokset ja arjen ympäristöt

- *Valentina: Haluaisin päästä lukioon, mutta en mie tiiä pääsenkö mie. Mie haen kaksikieliseen lukioon, sen takia, että siellä on mahdollisuus opiskella venäjää äidinkielenä ja suomea toisena kielenä. Se on tosi tärkeää miulle, ku en mie vielä osaa suomea niin hyvin ja tarpeeks. Sitten miun sisko opiskelee siellä.*
- *Sarina: Mun siskolla on ollu amiksessa hankalaa, kun ei ole sen luokalla sellasii, jotka niiku tummaihosii. Sen kimppuun on hyökätty ja tälleen. Mutta niitä oppilaita on erotettu.*
- *Tina: Mie laitoin sen koulun tutustumisen perusteella ja vähän miten kaverit menee ja mikä tuntu turvalliselta vaihtoehdolta. Koska se x-lukio, siellä oli sellainen tunnelma, et siellä ei syrjitä ketään niin sit itsellä on hyvä opiskelufiilis. Sen y-lukion laitoin viimeseksi, koska siellä oli ihan surkee fiilis, ja sit siellä kuulemma kiusataan ja sitten mie olin siellä tutustumassa, niin kaikki katto silleen tosi ilkeesti”.*

- Koulutusvalinnan pohdinnassa tärkeää oli se, millä konkreettisilla tavoilla etninen moninaisuus oli huomioitu oppilaitoksissa ja esimerkiksi ainevalinnoissa tai maahanmuuttajille erikseen suunnatuissa tukipalveluissa.
- Vastaavasti tieto siitä, että oppilaitoksessa satsattiin maahanmuuttajien erityisopetukseen tai suomi toisena kielen opetukseen heijastui positiivisesti ja luottamusta rakentaen nuorten koulutusvalintoihin.
- Sen sijaan nuorten suhtautuminen maahanmuuttajille erikseen suunnattuihin ohjaaviin ja valmistaviin 2. asteen koulutuksiin vaihteli suuresti: osa koki ne itselle ja omia erityistarpeitaan tukeviksi, osa taas näki ne maahanmuuttajat yhteen niputtavaksi ja kantaväestöstä eristäviksi koulutusmuodoiksi. Nuoret olisivatkin ensisijassa halunneet opiskella normaalisti muiden opiskelijoiden seassa, joskin osa haastattelemistani nuorista tiesi, ettei välttämättä olisi pärjännyt siellä ilman tukitoimia.
- Tieto ja/ tai epäilyt tukitoimien rajallisuudesta paikallisessa ammatillisessa koulutuksessa sai monet haastattelemistani nuorista hakeutumaan pääkaupunkiseudulle tai muille maahanmuuttajamääriltään runsaammille koulutuspaikkakunnille.

Etten olisi yksin erilainen

- Muiden maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä oppilaitoksessa oli seikka, johon jokainen haastatteleman nuori kiinnitti huomiota
- Kaikki haastatteleman nuoret olivatkin hakeutumassa oppilaitoksiin, jonne haki tai joissa tiedettiin opiskelevan myös muita opiskelijoita, joilla oli myös riski tulla etnisesti erilaiseksi määritellyksi – siis suomalaisuudeltaan poikkeavaksi - ja siten kuuluvuudeltaan ja osallisuudeltaan kyseenalaistetuksi.
- **Tässä oli kyse ennen kaikkea sosiaalisesta hyväksyttävyydestä, kavereiden saannista sekä arkisesta turvallisuuden tunteesta:** rasismi ja siihen kiinnittyvä pelko, koulukiusaaminen tai opettajien epäasiallinen käytös oli värittänyt jokaisen haastatteleman nuoren kouluarkea tavalla tai toisella ja sen kohtaamisessa ja käsittelyssä muiden ulkomaalaistaustaisten nuorten tarjoama tuki ja turva olivat olleet korvaamattomia.
 - Koulu on paikka, jossa lapset ja nuoret kohtaavat tutkimusten mukaan eniten rasismia ja jossa siitä myös vaietaan eniten.

Rasismi ja pelko omasta hyväksyttävyydestä oli asia, jota yksikään opo ei ollut ottanut puheeksi ja jota myöskään kukaan nuori ei ollut opolle uskaltanut sanoa.

Riski etnistyvistä koulutuspoluista (tiettyjen valintojen painottumisesta) on ilmeinen.

- Etnistyvien koulutusvalintojen näkökulmasta merkille pantavaa tässä yhteydessä on myös se **hiljaisuus tai katkoksellisuus, joka näyttää leimaavan nuorten ja oppilaitosten ja usein myös opinto-ohjauksen välistä suhdetta.**
- Tässä etäisyydessä ei näytä rakentuvan aina vastavuoroista keskusteluyhteyttä – luottamuksellisuudesta puhumattakaan.
- Tällöin on riskinä se, että koulutusvalinnat toistavat tiettyjen kategorisointien ja dikotomioiden mukaisia ”tyypillisiä” valintoja, niin nuorten kuin ohjaajienkin toimesta.

Kysymys perheestä...

AMS: Sä sanoit aiemmin että aasialaiset vanhemmat toivoo että lapsista tulee lääkäreitä niin, mihin tää liittyy?

Saryana: Sehän on silleen arvostettu ammatti. Mie muistan, miten pienenä vanhemmat sano mun veljelle, että susta tulee isona lääkäri...Se vaan joo...ja nyt se onkin merkonomi... Kaikissa sketseissä mitä näkee netissä, niin siinä aasialaista aina silleen...one day you're gonna be a doctor! (nauraa).

Myriam: äiti ja isä ei ymmärrä, mitä täällä on vaihtoehtona. Olisi parasta kun olisivat täällä ja minä voisın näyttää ja kertoa, ei sitä voi puhelimesta

Jännitteinen suhde perheeseen...

- Perheen ja suvun toiveet ja esimerkit vahvasti mukana oppilaan koulutusvalintaprosessissa
 - Yhtäältä:
 - Perheen merkitys nuorelle tärkeä: elämän perhekeskeisyys, arkisen tuen ja hyvinvoinnin lähde
 - Perhe lähellä tai jossain muulla tai muistoissa, mutta silti läsnä.
 - Toisaalta
 - perhe voi myös painostaa nuorta kouluttautumaan alalle, johon nuori ei halua
 - Perheen tuntemus heikkoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja sen suomista realistisista mahdollisuuksista
- > Ohjauksen tavoitteena on antaa ohjattavalle aikaa, tilaa ja tukea ajatusten ja valintojen jäsentämiseen. **Kulttuurisensitiivisen ohjauksen tärkeänä tehtävänä on myös ohjattavan ja PERHEENSÄ merkitysperspektiivien laajentamien, vaihtoehtojen esille nostaminen ja toimintamahdollisuuksien luominen**

- **Oppilaitosten tavat huomioida perheen merkitys vaihtelevat: perheen mukaan ottaminen ohjausprosessiin vs. aiheen tietoinen sivuuttaminen ohjauksessa (liian arka aihe)**
 - Tyttöjen kohdalla oli poikia yleisempää, että perhe nähtiin jo ennalta (tilanteeseen tutustumatta) usein ongelmallisena ja tyttöjä uhriuttavana
- **Perheen vaihtelevat roolit ohjauksessa: osa kohderyhmää (esim. maahanmuuttajille suunnatut omat tulkatut vanhempain illat, pienryhmäohjausta, jossa perheet mukana) vs. sivuutettu osapuoli, äärimmillään vihollinen.**
 - **Heijastui suuresti siihen, miten paljon nuori uskalsi opolle kertoa valinnan takana olevista asioista**
 - **Pahimmillaan nuori jäi yksin vaikean päätöksen ja ristiriitaisten toiveiden edessä**

*Katse ohjaukseen ja sen kannattelevuuteen,
vastavuoroisuuden mahdollistumiseen*

Ohjauksen orientaatiot (Sanna Vehviläinen)

- KANNATTELEVA
 - TUTKIVA
 - ONGELMANRATKAISU
 - PEDAGOGINEN
-
- JÄRJESTYS ON USEIN HIERARKINEN -> EDELLÄ OLLUT TASO TULEE TÄYTTYÄ, JOTTA SEURAAVA ORIENTAATIO VOI ONNISTUA.

- *Sit erehyin siinä kysymään, että no mitäs niinku, mitäs isälle ja äitille kuuluu tai että kerro perheestä, ja sitten ku että on niinku puoli sukua tapettu silmien eessä, sitten oli ite että: no niin no, mites se koulutausta....ett niinku ei ollu mitenkään osannu tai mä en oo vieläkään keksiny sitä, ett miten mie pystyn reagoimaan semmoseen. ...mä meinaan oon lopettanu sen perheestä kysymisen alkuhaastattelussa, että se ei oo mun mielestä, ehkä se ei nyt liity siihen niin paljon.... mut joskus tulee sit aina jotenkin kiertokautta sitten että niinkun, ett jos on vaikka vanhemmat kuollu niin totta kai sitä nyt pahottelee ja on niinku, ett ikävä mut ett mä en niinku mene siihen enää, että niinku ku en oo mikään kuraattoripsykologi, joka osais sitten jotenkin löytää niitä oikeita sanoja niin hyvin kuin ite kokee, niin en mee sitten niitä enää kyselemään.”*

» opo, yläkoulu

- Tutkiva orientaatio
- Kannatteleva orientaatio
- Ongelmanratkaisuorientaatio (mutta vain osittain, temaattisesti rajoittunut)
- Pedagoginen orientaatio
- -> kaksi jälkimmäistä painottuu?
- Ei uskalla kohdata mitä kaikkea nuori voi tuoda tilanteeseen mukaan? Rajataan holistista ohjausotetta jo ennalta?
- Keskitetään vaan tuloksiin?

YKSIKIN KANNATTELEVA OHJAUSSUHDE VOI RIITTÄÄ TUKEMAAN OHJATTAVAA ETEENPÄIN!

Yksilökeskeisyydestä yksin jättämiseen?

- *Ohjaus on yksilöiden kannustamista kohtia unelmiaan, mutta emmekö enää löydä sanoja ottaa puheeksi yhteiskunnallista eriarvoisuutta?*
 - Islamofobiaa tai rasismia ei esimerkiksi osata ottaa puheeksi?
- Aikamme on hyvin yksilökeskeinen ja yksilöä vastuullistava (“jokainen on oman uransa seppä” – on oltava sosiaalinen, innovatiivinen, mukautuva, joustava)
- Onko yksilökeskeinen diskurssi työllistettävyystavotteineen kaventanut – jopa korvannut – ohjauksen tehtävää hyvän työelämän tavoittelemisessa – niin yksilön kuin yhteisöjenkin näkökulmasta?
- *Onko ohjaus alistunut markkinoiden voitelijaksi? Kenen tarpeita me palvelemme milloinkin ja miten avoimia me näiden suhteen olemme?*

Voisiko ohjausta määritellä toisin?

Mitä ohjaus on?

- “Career guidance refers to **services and activities** intended to assist **individuals**, of any age and at any point throughout their life, to **make educational, training and occupational choices and to manage their career**. Such services may be found in **schools, universities and colleges, in training institutions, in public employment services, in the workplace**, in the voluntary or community sector and in the private sector. The activities may take place on an **individual or group basis, and may be face-to-face or at a distance** (including help lines and web-based services). They include **tools, counselling interviews, career education programmes** (to help individuals develop their self-awareness, opportunity awareness and career management skills), taster programmes (to sample option before choosing them), work search programmes, and transition services.” (OECD, 2004).

Vaihtoehtoinen määritelmä, mitä ohjaus on?

- Career guidance supports individuals and groups to discover more about **work, leisure and learning** and to consider their place in the world and plan their futures. Key to this is **developing individual and community capacity to analyse and problematise assumptions and power relations, to network and build solidarity and to create new and shared opportunities**. It empowers **individuals and groups to struggle within the world** as it imagine the world as it could be.
- Career guidance can take a wide range of forms and draws on diverse theoretical traditions. But at its heart it is a purposeful learning opportunity which supports individuals and groups to consider and reconsider work, leisure, and learning in the light of new information and experiences and to take **both individual and collective action as a result** of this.

» Hooley, Sultana & Thomsen 2018

Ronald Sultana:

Social justice in
career counselling

- Kannatteleva ja tukeva kohtaaminen edellyttää kuitenkin myös rohkeutta tarkastella yksilön ohella häntä ympäröivää yhteiskuntaa sellaisena, jona se aukeaa tai sulkeutuu hänen asemastaan ja elämänhistoriastaan.
- Muualla tehty tutkimus osoittaa, että uraohjaus, jossa yksilön tilanteen rinnalla käsitellään myös vähemmistöjen asemaa ja heitä syrjiviä käytänteitä, koetaan ohjattavien keskuudessa tuloksetta verrattuna yhteiskunnallisista asioista etäisyyttä ohjattavaan ohjaukseen.

**Problematising
norms,
assumptions and
power relations**

- Toimintahorisontin (Hodkinsson) avaaminen yhdessä ohjattavan kanssa – tietoisuus valtasuhteista ja niiden yhteinen tutkiva tarkastelu:
- *Miten saada ohjattava itse tutkimaan ja tarvittaessa kyseenalaistamaan (Onko kyse minun vai minulta vaaditun/ hyväksytyn valinnan tekemisestä?) tilannettaan turvallisessa ja kannattelevassa kohtaamisessa.*

- yksilöiden ja yhteisöjen toimintakyvyn vahvistaminen -> keskeistä myös vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet
 - Huonojen olosuhteiden havaitseminen yhdessä saa taistelemaan?
 - Yhteisöllisyyteen **kutsumista** ja **suostumista** - ei ryhmäjäsenyyksiä, toiseuksia tai toimijuuksia suoraan olettaen, vaan niitä sensitiivisesti tutkien.
 - Millaiset ***pienryhmät*** esimerkiksi tukisivat tyttöjä milloinkin?

Kiitos!

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

uef.fi